
Aalborg Kommune

CVR-nr. 29 18 94 20

Revisionsberetning nr. 42
af 14. juni 2018
vedrørende
årsregnskabet 2017

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	1
2.	Konklusion på den udførte revision	1
2.1	Den uafhængige revisors revisionspåtegning	1
2.2	Bemærkninger, der skal besvares over for tilsynsmyndigheden	1
2.2.1	Hjælp i særlige tilfælde efter Integrationslovens kapitel 6	1
2.3	Opfølgning på afgivne revisionsberetninger og -bemærkninger	2
3.	Revisionens formål, udførelse og afrapportering	3
3.1	Formål og ansvar	3
3.2	Revisionens udførelse	3
3.2.1	Risikovurdering og revisionsstrategi	4
3.2.2	Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision som en integreret løbende proces	5
3.2.3	Drøftelse med ledelsen om besvigelser	5
3.3	Rapportering	5
4.	Den udførte revision	6
4.1	Revisionsplan	6
4.2	IT-sikkerhed	7
4.3	Økonomistyring	8
4.4	Overholdelse af konteringsregler	8
4.5	Bogføringsprocessen samt økonomisk ledelsestilsyn	8
4.6	Beholdningseftersyn samt afstemning af balanceposter	8
4.7	Revisionsbesøg ved decentrale enheder	8
4.8	Lønninger og vederlag	9
4.9	Områder med statsrefusion	9
4.10	Områder i øvrigt med særlige rapporteringskrav	9
4.11	Revision af balancen	9
4.12	Vurdering af kommunens økonomiske udvikling	10
4.13	Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision	11
4.13.1	Lov om kommunernes styrelse	11
4.13.2	Byrådet/fagudvalgenes beslutninger	11
4.13.3	Bevillingsregler	11
4.13.4	Låne- og deponeringsregler	11
4.13.5	Indkøb	12
4.13.6	Sparsommelighed	12
5.	Uafhængighed	13
5.1	Vores uafhængighed	13
5.2	Ledende revisionspartner(e)	13
5.3	Andre ydelser end lovpligtig revision	13
6.	Sammendrag af kommunikation	14
7.	Afslutning	14
8.	Bilag 1 – Påtegning, ledelsesnotater og afgivne erklæringer	15

8.1	Den uafhængige revisors påtegning	15
8.2	Oversigt over notater	18
8.3	Oversigt over reviderede og påregnede opgørelser, erklæringer mv.	19

Bilag 2	Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af refusion eller tilskud fra Staten i regnskabsåret 2017	22
Bilag 3	Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriets, Børne- og Socialministeriet samt Udlændinge- og Integrationsministeriets områder - regnskabsåret 2017	22
Bilag 4	Revisionsberetning vedrørende ansvarsforhold, revisionens omfang og rapportering	22

1. Indledning

Vi har afsluttet revisionen af årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017.

Vi henviser til vores redegørelse om ansvar for aflæggelsen af årsregnskabet mv. samt revisionens udførelse og omfang i bilag 4 til denne beretning ”Revisionsberetning vedrørende ansvarsforhold, revisionens omfang og rapportering” (Vilkår for revisionsopgaven) af 14. juni 2018, siderne 1 – 5. Revisionen er udført i overensstemmelse med de deri beskrevne principper.

Implementeringen af den nye EU forordning 537/2014 medfører yderligere rapporteringskrav for revisors rapportering til byrådet i forbindelse med den lovpligtige revision af virksomheder af interesse for offentligheden. Disse yderligere rapporteringskrav omfatter bl.a. en beskrivelse af karakteren, hyppigheden og omfanget af kommunikationen med ledelsen, en beskrivelse af omfanget af og tidsplanen for revisionen samt en bedømmelse af de vurderingsmetoder, der er anvendt for de forskellige poster i regnskabet. Disse rapporteringskrav er opfyldt direkte i denne revisionsberetning.

Som følge af implementeringen i Danmark af den nye EU forordning omfatter revisionspåtegningen en beskrivelse af centrale forhold ved revisionen. Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved revisionen af regnskabet.

2. Konklusion på den udførte revision

2.1 Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Vi har afgivet en revisionspåtegning uden forbehold. Der henvises til bilag 1, afsnit 8.1.

2.2 Bemærkninger, der skal besvares over for tilsynsmyndigheden

I henhold til bekendtgørelse om kommunernes budget, regnskab, revision mv. skal revisionen gøre bemærkninger, hvis den mener,

- at regnskabet ikke er rigtigt, eller at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, ikke er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Byrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis,
- at udførelsen af Byrådet og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen har givet anledning til følgende bemærkning, som skal besvares over for tilsynsmyndigheden:

2.2.1 Hjælp i særlige tilfælde efter Integrationslovens kapitel 6

Vi har foretaget revision af 10 bevillingssager, hvori der er bevilget ydelser efter Integrationslovens bestemmelser og har i denne forbindelse konstateret fejl i 8 af bevillingssagerne.

På baggrund af resultatet af vores gennemgang er det vores opfattelse, at området ikke har været administreret på et tilfredsstillende niveau, idet der er konstateret et højt fejlniveau i bevillingssagerne. Fejlene kan blandt andet henføres til manglende vurdering, kontrol og dokumentation samt manglende bevilling i sagerne.

Vi skal på baggrund af ovenstående konstateringer anbefale, at kommunen skærper fokus på området, således at det sikres at området fremadrettet lever op til lovens krav og bestemmelser.

Kommunen har taget konkrete initiativer til at området fremadrettet vil blive administreret i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Der henvises i øvrigt til nærmere beskrivelse i Bilag 2 – 3, afsnit 3.1.1

2.3 Opfølgning på afgivne revisionsberetninger og -bemærkninger

Vi har påset, at tidligere afgivne beretninger er blevet behandlet af byrådet.

3. Revisionens formål, udførelse og afrapportering

3.1 Formål og ansvar

Revisionen har til formål at påse:

- at regnskab og årsberetning er rigtigt opstillet på grundlag af kommunens bogføring,
- at regnskab og årsberetning i sin helhed giver et retvisende billede af kommunens samlede økonomiske forvaltning,
- at de af Økonomi- og Indenrigsministeriet fastsatte regler for regnskabsaflæggelse er efterlevet,
- at der er en tilfredsstillende intern kontrol på væsentlige områder,
- at gældende love og forskrifter samt Byrådets beslutninger bliver overholdt,
- at tilsynsmyndighedens godkendelse foreligger til disposition, hvor det er nødvendigt, og
- at Byrådet og tilsynsmyndighedens afgørelser vedrørende eventuelle revisionsbemærkninger for tidligere år er iagttaget således, at disse forhold ikke giver anledning til yderligere bemærkninger.

Det er byrådets ansvar at godkende budgettet for det kommende år. Borgmesteren skal drage omsorg for, at ingen udgift afholdes eller indtægt oppebæres uden fornøden bevilling, og at udgifter og indtægter bogføres i overensstemmelse med de af Økonomi- og Indenrigsministeriet og Byrådet fastsatte regler.

Gennem regler godkendt af Byrådet er der fastsat bestemmelser om tilrettelæggelsen af de administrative forhold.

Kommunens årsregnskab udarbejdes af administrationen og aflægges af økonomiudvalget til Byrådets godkendelse. Ledelsen har ansvaret for, at årsregnskabet er i overensstemmelse med lovgivningens krav herom, og at forvaltningen foregår på en betryggende måde.

Den økonomiske forvaltning skal ske i overensstemmelse med reglerne i lov om kommunernes styrelse. Dette gælder også form og indhold af årsregnskabet.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge økonomistyringen på en måde, der er hensigtsmæssig efter kommunens forhold. Dette omfatter også ansvar for en tilrettelæggelse af forvaltningen, økonomistyringen og øvrige registreringer på en sådan måde, at det kan dokumenteres, at midlerne er anvendt i overensstemmelse med forudsætningerne, at de tilsigtede resultater opnås, samt at der sker en løbende overvågning og evaluering af økonomistyringen, rutiner og resultater i øvrigt.

Ansvaret for bogføring og formueforvaltning varetager borgmesteren og administrationen blandt andet gennem etablering af forretningsgange og interne kontroller, der skal sikre, at registreringerne dækker over gyldige transaktioner, og at registreringerne er fuldstændige og nøjagtige. Etablering af forretningsgange og interne kontroller sker endvidere med henblik på at forebygge og opdage eventuelle besvigelser i form af misbrug af kommunens aktiver og bevidste fejlinformationer i regnskabsrapporteringen.

3.2 Revisionens udførelse

Vores revision omfatter:

- *finansiel revision*, som består i at efterprøve om regnskabet er rigtigt, det vil sige uden væsentlige fejl og mangler,

- *juridisk-kritisk revision*, hvor vi vurderer, om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger (bevillingskontrol), love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis,
- *økonomisk kritisk revision*, hvor formålet er at vurdere, om de enkelte afdelinger, institutioner og medarbejdere anvender de tildelte midler på en økonomisk hensigtsmæssig måde (forvaltningsrevision).

Ved den *finansielle revision* er prioriteringen af opgaverne og revisionsområderne bestemt af vores vurdering af risikoen for at fejl opstår, kombineret med den betydning (væsentlighed) eventuelle fejl vil have. Disse vurderinger foretages dels i forbindelse med planlægningen af revisionsåret og dels som en løbende proces ud fra erfaringer indhentet ved den løbende revision af eksisterende forretningsgange og det interne tilsyns- og kontrolmiljø. I vurderingerne indgår også resultater og erfaringer, som indhentes via kommunens interne tilsyn. *Den juridisk-kritiske revision* på udvalgte områder indgår altid som en integreret del af den finansielle revision.

Ved den *økonomisk kritiske revision* vurderer vi på udvalgte områder, om opgaveløsningen sker i overensstemmelse med de opstillede mål og om der administreres på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

I årets løb anvender vi systemrevision, som kombineres med substansrevision (analytisk og detailrevision) i større eller mindre omfang. Systemrevisionen har til formål at efterprøve, om de interne kontroller (forretningsgange) er hensigtsmæssigt og sikkert tilrettelagt og efterlevet. Ved mulige mangler eller manglende efterlevelse af forretningsgange, vil vi gøre kommunens ledelse opmærksom herpå.

Til den afsluttende revision anvender vi fortrinsvis substansrevision. Revisionen udføres i vid udstrækning ved regnskabsanalytiske undersøgelser, hvor det aflagte regnskab og regnskabsforklaringer gennemgås og vurderes i forhold til budgetterede og bevilgede beløb og de forudsætninger, som ligger til grund herfor. Endvidere indgår afstemninger og efterprøvelse af forvaltningens interne kontrolrutiner i forbindelse med årsafslutningen. Vi har anvendt udtræk fra kommunens økonomisystem til regnskabsanalytiske undersøgelser, stikprøveudtagninger og efterprøvelser af kontoplanrelationer vedrørende økonomiposteringer.

3.2.1 Risikovurdering og revisionsstrategi

Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsstrategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte områder af betydning for årsregnskabet.

Baseret på vores drøftelser med ledelsen og vores kendskab til kommunens aktiviteter, kommuner generelt – og forhold i øvrigt, har vi i forbindelse med planlægningen og udførelsen af revisionen identificeret følgende væsentlige områder:

- It-sikkerhed
- Økonomistyring
- Interne kontroller
- Sociale- og beskæftigelsesmæssige områder

Revisionen giver således ikke en fuld sikkerhed for, at alle fejl og mangler opdages, men kun en høj grad af sikkerhed for at væsentlige fejl og mangler i forhold til regnskabet retvisende billede og overholdelse af love, regler mv. opdages.

3.2.2 Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision som en integreret løbende proces

Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision omfatter på udvalgte områder, en vurdering af om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis, samt en vurdering af om udførelsen af Byrådet og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Områderne i forhold til den udførte revision vil over en flerårig periode i henhold til de nye standarder for offentlige revision ("SOR") omfatte følgende inden for SOR 6 ("Juridisk-kritisk revision") og SOR 7 (Forvaltningsrevision):

SOR 6 - Juridisk-kritisk revision

- a) Gennemførelsen af indkøb
- b) Løn- og ansættelsesmæssige dispositioner
- c) Gennemførelsen af salg
- d) Myndigheders gebyropkrævning
- e) Afgørelser om tildeling af tilskud mv.
- f) Rettighedsbestemte overførsler

SOR 7 - Forvaltningsrevision

- a) Aktivitets- og ressourcestyring
- b) Mål- og resultatstyring
- c) Styring af offentlige indkøb
- d) Budgetstyring af flerårige investeringsprojekter
- e) Styring af offentlige tilskudsordninger

For at skabe det nødvendige revisionsbevis for regnskabet's rigtighed, finder vi det nødvendigt at foretage og anvende forskellige analyser, nøgletal, udviklingstendenser, sammenligninger samt vurderinger af forretningsgange. Herved udføres automatisk revisionen som en integreret del af de normale revisionsbehandlinger. Revisionsresultaterne kan således nyttiggøres i en bredere sammenhæng.

Vurdering og efterprøvelse af forretningsgange er efter vores generelle opfattelse, sammen med vurdering af de kontrolmæssige aspekter, udtryk for en løbende vurdering af, om administration og sagsbehandling foregår på en hensigtsmæssig måde. Forslag til ændringer/justeringer af forretningsgange fremsættes og aftales oftest i den løbende dialog med og rapportering til de administrative ledelsesniveauer.

3.2.3 Drøftelse med ledelsen om besvigelser

Revisor skal i henhold til revisionsstandarderne forespørge ledelsen om, hvordan den øver tilsyn med de aktiviteter og procedurer, ledelsen har iværksat med henblik på at identificere og reagere på risikoen for væsentlige besvigelser i kommunen, samt hvilke interne kontroller ledelsen har implementeret for at forebygge sådanne risici.

Vi skal desuden forespørge ledelsen om, hvorvidt den har kendskab til faktiske besvigelser, der påvirker kommunen, eller om mistanker og beskyldninger herom.

Vi har som led heri med ledelsen drøftet de ledelses- og styringsprocesser, som kommunen har etableret med henblik på at opdage og forebygge besvigelser og fejl. Ledelsen har i denne forbindelse oplyst, at den ikke er bekendt med besvigelser eller mistanker og beskyldninger om besvigelser, som kunne have en væsentlig indflydelse på regnskabet.

3.3 Rapportering

Revisionens indhold og resultater rapporteres i forskellig detaljeringsgrad til henholdsvis det administrative og det politiske niveau.

Til det administrative niveau rapporteres løbende til de enkelte forvaltninger og institutioner. Det sker såvel mundtlig som skriftligt ved notater til ledelsen. Vi søger desuden gennem en konstruktiv løbende

dialog med kommunens medarbejdere om konkrete og generelle problemstillinger at medvirke til at forebygge, at der opstår væsentlige fejl.

Rapportering til Byrådet sker i form af beretninger. Eventuelle bemærkninger, som Byrådet skal tage stilling til og besvare over for tilsynsmyndigheder, vil fremgå som bemærkninger i afsnittet "*Bemærkninger der skal besvares over for tilsynsmyndigheden*".

4. Den udførte revision

4.1 Revisionsplan

Vores revision er udført som en kombination af kontrolrevision og substansrevision. Revisionsomfanget afhænger af den identificerede risiko. Vi har ikke identificeret betydelige risici på regnskabspostniveau, hvorfor omfanget af revisionen primært består af test af kontroller, substantive analyser og enkelte yderligere detailtests. Dette er gældende for alle regnskabsposter. Kontrolrevisionen er primært udført i efteråret, mens vores substansrevision er udført i forbindelse statusrevisionen i foråret.

Der er ingen ændringer i den valgte revisionsstrategi sammenholdt med tidligere år.

Vi har som led i udformningen af vores revision fastsat væsentlighed og vurderet risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Vi har desuden undersøgt risikoen for, at ledelsen tilsidesætter interne kontroller, og har bl.a. i den forbindelse overvejet, hvorvidt der har været tegn på manglende uvildighed, som eventuelt kan repræsentere en risiko for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser.

Omfanget af revisionen er påvirket af vores brug af væsentlighed. En revision er udformet med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl. De betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Vi har på grundlag af vores faglige vurdering fastsat visse kvantitative grænser for væsentlighed, herunder overordnet væsentlighed for regnskabet som helhed, som anført i nedenstående tabel. Sammen med kvalitative overvejelser har dette hjulpet os med at fastsætte omfanget af vores revision samt arten, tidsplanlægningen og omfanget af vores revisionshandling, og med at vurdere effekten af fejlinformationer, såvel enkeltvis som samlet, på regnskabet som helhed.

Overordnet væsentlighed for kommunen DKK 124,4 mio.

Hvordan vi har fastlagt det 1 % af kommunens indtægter fra skatter og generelle tilskud

Begrundelse for anvendt væsentlighedsbenchmark Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsplan og -strategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte områder af betydning for regnskabet som helhed.

Områder med højere risiko, det vil sige, hvor der er tale om væsentlig regnskabspraksis og/eller en betydelig grad af vurdering eller skøn, kræver specielle revisionsmæssige overvejelser på grund af karakteren af risikoen, det sandsynlige omfang af eventuelle fejloplysninger samt sandsynligheden for, at risikoen bliver til virkelighed.

Som led heri overvejer vi også såvel kvantitative som kvalitative faktorer i forbindelse med vores vurdering af væsentlighed. Vi vurderer også de parametre, der anvendes af regnskabsbrugerne, til at fastslå det rigtige grundlag for en vurdering af væsentlighed.

Vi identificerer og vurderer risikoen for væsentlig fejlinformation på overordnet regnskabsniveau, og i relation til klasser af transaktioner, saldi og oplysninger.

4.2 IT-sikkerhed

Som led i vores revision af årsregnskabet for Aalborg Kommune for 2017 har vi foretaget en revision af generelle it-kontroller vedrørende regnskabsaflæggelsen.

Et robust it-kontrolmiljø medvirker til at sikre tilgængeligheden og den fortsatte effektivitet af kommunens it-systemer samt pålideligheden af forretningsdata. Dette sker gennem interne kontroller rettet mod fortrolighed, integritet og tilgængelighed af data og systemer. I relation til vores finansielle revision bidrager generelle it-kontroller indirekte til at sikre oplysningerne i årsregnskabet, og applikationskontroller bidrager direkte hertil. Vores primære fokus i it-revisionen er derfor rettet mod integriteten af data og systemer.

Det overordnede formål med vores it-revision er at fastlægge, i hvilket omfang vi kan basere os på kommunens systemer og kontroller som en del af vores revision. Dette sker for at kunne udføre dataanalyser og reducere mængden af substansrevision, der skal udføres. Ved vurderingen af it-kontrolmiljøet vedrørende regnskabsaflæggelsen ser vi på det underliggende systemmiljø (databaser, operativsystemer og netværk). Som nævnt nedenfor fokuserer vores it-revision på systemer og processer vedrørende regnskabsaflæggelsen og omfatter derfor ikke andre systemer og processer, eksempelvis produktion, forskning og udvikling, HR osv.

Gennemgangen har omfattet følgende hovedområder:

- Ledelsens styring og organisering af it-anvendelsen
- Drift af datacentre og netværk
- Applikationer – anskaffelse, udvikling og vedligeholdelse
- Adgang til systemer, data og faciliteter
- Systemer – anskaffelse, udvikling og vedligeholdelse.

Det er vores vurdering, at de generelle it-kontroller hos Aalborg Kommune i al væsentlighed kan anses for værende tilstrækkelige og effektive.

Vi har i forbindelse med vores gennemgang observeret, at der hos Aalborg Kommune er dannet et godt grundlag for en fornuftig og risikobaseret tilgang til arbejdet med informationssikkerhed. Der er ledelsesmæssig fokus på informationssikkerhed.

Vi har ikke som del af vores it-revision udført en evaluering af cybersikkerheden, og fx produktionssystemer og applikationer/databaser, der indeholder kritiske ikke-finansielle data, har ikke været omfattet af it-revisionen. Som følge heraf, og i lighed med andre større virksomheder, er Aalborg Kommune udsat for cybersikkerhedsrisici, som ikke er blevet vurderet og afdækket som led i denne revision. Disse risici kan have en alvorlig indvirkning på fortroligheden, integriteten og tilgængeligheden af data og systemer. Som følge af Aalborg Kommunes afhængighed af et robust it-kontrolmiljø anbefaler vi, at ledelsen kontinuerligt har opmærksomhed på cybersikkerhed til sikring af, at Aalborg Kommune kan imødegå de fortsat stigende

trusler fra cyberkriminalitet samt imødekomme de øgede regulatoriske krav og forventninger fra borgere og andre interessenter.

4.3 Økonomistyring

Vi har gennemgået kommunens beskrivelser for økonomisk styring og herunder vurderet, om disse fortsat beskriver rammen og reglerne for, hvordan kommunens økonomistyring og tilrettelagte arbejdsgange mv. udøves i praksis.

Det er vores vurdering, at de overordnede rammer for en hensigtsmæssig økonomistyring er til stede. Det er endvidere vores opfattelse, at der anvendes gode og relevante styringsredskaber og it-værktøjer til den økonomiske styring af områderne.

4.4 Overholdelse af konteringsregler

Budget- og Regnskabssystemet indeholder reglerne om den kommunale kontoplan. Kommunens konteringspraksis er således afgørende for målingen af udgifternes størrelse og art, herunder på enkeltområder, samt for korrekt hjemtagelse af statsrefusion, momsrefusion mv.

Det er vores opfattelse, at kommunens kontoopsætning og konteringspraksis er i overensstemmelse med Budget- og Regnskabssystemets regler herfor.

4.5 Bogføringsprocessen samt økonomisk ledelsestilsyn

De grundlæggende regler for den elektroniske bilagsbehandling og bogføring i kommunen skal fremgå af kommunens principper for økonomistyring samt i bilag dertil. Endvidere forudsættes beskrevet, hvorledes det økonomiske ledelsestilsyn skal være udført og dokumenteret.

Det er vores opfattelse, at kommunens rutiner for bogføring og ledelsestilsyn er velfungerende og veldokumenterede.

4.6 Beholdningseftersyn samt afstemning af balanceposter

Vi har foretaget beholdningseftersyn vedrørende kommunens likvide aktiver den 1. september og den 19. december 2017. Eftersynet omfatter de centralt placerede midler i pengeinstitutter mv., samt et udsnit af de midler, som er placeret decentralt under andre forvaltningsenheder og institutioner.

Beholdningseftersynene har vist, at de likvide beholdninger og indeståender i pengeinstitutter var til stede på besøgstidspunktet samt at berørte balanceposter var behørigt afstemt.

Det er vores vurdering, at kommunens forretningsgange på området er tilrettelagt på en betryggende og hensigtsmæssig måde.

4.7 Revisionsbesøg ved decentrale enheder

Vi har aflagt besøg i forskellige afdelinger og institutioner. Formålet har bl.a. været at undersøge, vurdere og efterprøve en række forretningsgange og forhold af økonomisk betydning for disse enheder og for kommunen som sådan, hvorved en stor del af denne revision må karakteriseres som forvaltningsrevision.

Ved revisionsbesøgene har vi givet nogle anbefalinger til forbedringer af forretningsgangene. Det er i øvrigt vores opfattelse, at de gennemgåede forretningsgange er betryggende.

4.8 Lønninger og vederlag

Vi har gennemgået processen for lønområdet for at påse, at den er hensigtsmæssig og betryggende i kontrolmæssig henseende. Vi definerer lønprocessen som oprettelse og ændring af lønmodtager, dagpengerefusioner samt sikring af, at den udbetalte løn er korrekt.

Vi har stikprøvevist testet personalesager med det formål at efterprøve, om gældende regler og overenskomster i forbindelse med lønudbetaling efterleves. Udsnippet af sager er fordelt på forskellige overenskomstområder. Herudover har vi gennemgået aflønning til politikere og den daglige ledelse.

Det er vores opfattelse, at processer - og hermed også kontrolmiljøet - er hensigtsmæssige og betryggende. Det er vores vurdering, at lønninger udbetales i henhold til gældende overenskomst, aftaler mv. samt at administrationen af området i øvrigt er betryggende.

4.9 Områder med statsrefusion

Der er særlige krav til revisionen af områder med statsrefusion samt for rapportering til ressortministerierne herom. Dette fremgår blandt andet af Bekendtgørelse om statsrefusion og tilskud samt regnskabsafleggelse og revision på visse områder inden for Børne- og Socialministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Udlændinge- og Integrationsministeriet, Transport-, Bygnings- og Boligministeriet og Undervisningsministeriets ressortområder.

Med dette udgangspunkt har vi revideret alle væsentlige områder, som er omfattet af statsrefusion og tilskud, jf. bilag 2 - 3 til denne beretning "Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af de sociale, beskæftigelses- og sundhedsmæssige områder, der er omfattet af ordninger om refusion eller tilskud fra Staten vedrørende regnskabsåret 2017", samt "Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriet, Børne- og Socialministeriet og Udlændinge- og Integrationsministeriets områder - regnskabsåret 2017".

4.10 Områder i øvrigt med særlige rapporteringskrav

Vi har foretaget en revision af et antal specialopgørelser og indberetninger, hvortil knytter sig en række krav til revisionens udførelse og rapportering.

Der henvises til bilag 1 - "Påtegning, ledelsesnotater og afgivne erklæringer", samt bilag 2 - "Redegørelse til Ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af refusion eller tilskud fra Staten i regnskabsåret 2017".

4.11 Revision af balancen

En meget væsentlig forudsætning for korrekt regnskabsafleggelse er, at samtlige statuskonti er afstemt inden regnskabet lukkes. Herved sikres det, at årets status, drift, refusion og anlæg m.v. bliver retvisende, idet eventuelle fejlregistrerede beløb, manglende refusionsanmeldelser m.v. bliver bogført i det korrekte regnskabsår.

Formålet med revisionen af statusafstemninger er at skabe sikkerhed for:

- at alle statuskonti er undergivet afstemning,
- at der udøves ledelsestilsyn med afstemning,
- at saldoen på kontiene kan specificeres og dokumenteres,
- at der kun henstår poster på status ultimo, som er valide, dvs. at der foreligger tilstrækkelig dokumentation for tilstedeværelse og værdisætning af såvel aktiver som forpligtelser,

- at der ikke henstår poster på status, som burde have været overført til regnskabsopgørelsen,
- at der ikke henstår poster af ældre dato, hvor der burde have været taget stilling til afskrivning, samt
- at der er sikret fuldstændighed i registreringerne i forhold til eksternt dokumentationsmateriale.

Revisionens gennemgang har omfattet et udvalg af konti inden for de af Økonomi- og Indenrigsministeriet udmeldte obligatoriske opdelinger af aktiver og passiver. Vi har bl.a. påset, at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt i henhold til Budget- og Regnskabssystemets regler samt at der er redegjort for egenkapitalens udvikling fra ultimo 2016 til ultimo 2017.

Det er vores overordnede opfattelse, at der er tilrettelagt betryggende rutiner for afstemning af balancens poster i forbindelse med regnskabsafslutningen.

4.12 Vurdering af kommunens økonomiske udvikling

Vi har foretaget en overordnet vurdering af udviklingen i kommunens økonomi for perioden fra 2014 til 2017 samt budget 2018. Vi valgt at fokusere på nedenstående nøgletal:

(DKK mio.)	2014	2015	2016	2017	Budget 2018
Resultat af ordinær drift	391	242	457	378	345
Skattefinansierede anlægsudgifter, inkl. jordforsyning	-360	-504	-414	-355	-334
Skattefinansieret resultat	31	-262	43	23	11
Afdrag på lån	-75	-91	-80	-84	-89
Låneoptagelse	100	164	124	100	155
Resultat før finansforskydninger	56	-189	87	39	77
Gennemsnitlig likviditet	816	674	648	868	-
Gennemsnitlig likviditet pr. indbygger (DKK) *	3.963	3.245	3.081	4.095	-
Gennemsnitlig likviditet pr. indbygger i alle kommuner - ekskl. hovedstadskommuner (DKK) *	4.731	5.144	5.418	6.138	-
Deponerede beløb	700	602	528	404	-
Langfristet gæld 1/1 pr. indbygger ekskl. ældreboliger (DKK) *	5.315	5.038	5.543	5.688	-
Langfristet gæld 1/1 pr. indbygger ekskl. ældreboliger i alle kommuner - ekskl. hovedstadskommuner (DKK) *	10.459	10.576	10.690	10.773	-

(*) Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriets nøgletal

Som udgangspunkt skal overskuddet på den ordinære drift kunne dække kommunens udgifter til afdrag på lån samt anlægsudgifter, som ikke kan finansieres af lån. Samlet set har der været balance i kommunens økonomi i perioden fra 2014 til 2017. Dette forventes også at være gældende ifølge budgettet for 2018. Der er således en god balance i kommunens økonomi.

Kommunens gennemsnitlige likviditet er steget fra 2016 til 2017, men er stadig et stykke under landsgennemsnittet. Hertil skal bemærkes, at kommunen har deponeret væsentlige beløb fra salg af elforsyningen, som frigives løbende frem til 2021, hvilket påvirker likviditeten i positiv retning.

Den langfristede gæld er forøget i perioden, men er stadig væsentligt under landsgennemsnittet.

Det er fortsat vores opfattelse, at Aalborg Kommunes økonomi er i god balance, og at kommunen har en tilstrækkelig likviditet.

4.13 Juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Som led i den udførte juridisk-kritiske revision af har vi i set på områderne:

- Lov om kommunernes styrelse
- Byrådet/fagudvalgenes beslutninger
- Bevillingsregler
- Låne- og deponeringsregler
- Lønninger og vederlag (se afsnit 4.8)
- Indkøb

Som led i den udførte forvaltningsrevision af har vi set på områderne:

- Indkøb
- Sparsommelighed

4.13.1 Lov om kommunernes styrelse

Lov om kommunernes styrelse fastsætter regler for Byrådet og udvalgenes varetagelse af kommunens anliggender, den økonomiske forvaltning mv.

Vi har ved gennemlæsning af Byrådets beslutningsprotokol samt visse punkter i udvalgenes beslutningsprotokol kontrolleret overholdelse af den kommunale styrelseslov. Vi har endvidere i forbindelse med vores revision eksempelvis stikprøvevis kontrolleret vederlag til Byrådet.

Gennemgangen har ikke givet anledning til kommentarer.

4.13.2 Byrådet/fagudvalgenes beslutninger

I forbindelse med vores revision, eksempelvis lønrevision, årsrevision og forvaltningsrevision har vi stikprøvevis kontrolleret, at beslutninger fra Byrådet, økonomiudvalg og de stående udvalg er overholdt.

Gennemgangen har ikke givet anledning til kommentarer.

4.13.3 Bevillingsregler

I den kommunale styrelseslovs § 40 fastslås det, at *bevillingsmyndigheden er hos kommunalbestyrelsen*. Samtidig præciseres det, at foranstaltninger, der vil medføre indtægter eller udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, ikke må iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

Af kommentarerne til bestemmelsen kan der forekomme undtagelser i forbindelse med lovhjemlede ændringer og/eller poster, hvor kommunen ikke kan nægte borgeren en given service, og hvor det samtidig kan være vanskeligt at forudsige aktivitetsniveauet på budgettidspunktet (såkaldte kalkulatoriske poster).

Gennemgangen har ikke givet anledning til kommentarer.

4.13.4 Låne- og deponeringsregler

Aalborg kommunen har i 2017 optaget lån for i alt DKK 123,7 mio. Vi har gennemgået kommunens opgørelse af låneberettigede beløb. Lånebekendtgørelsens regler vurderes overholdt.

Gennemgangen har ikke givet anledning til kommentarer.

4.13.5 Indkøb

Vi har undersøgt gennemførelsen af indkøb i kommunen med henblik på at opnå et grundlag for at vurdere, hvorvidt indkøbene har den nødvendige bevilling og gennemføres i overensstemmelse med de kriterier, der er relevante for de omfattede kategorier af indkøb. Herunder krav fastsat i indkøbsaftaler, tilbudsloven eller EU's udbudsdirektiver.

Vores undersøgelse består dels af en gennemgang af kommunens interne forretningsgange og kontroller forbundet med gennemførelse af indkøb samt stikprøvevise undersøgelser af gennemførelsen af indkøb. Vi har påset, at kommunen har udarbejdet forretningsgange, der sikrer, at indkøb så vidt muligt foretages i henhold til indkøbsaftaler der har været i udbud. Herudover har vi påset, at der i forretningsgangene er implementeret kontroller, der følger op på, om indkøbene har den nødvendige bevilling og gennemføres i overensstemmelse med gældende regler.

Vi har endvidere undersøgt ledelsens styring af indkøb med det formål at vurdere, hvorvidt ledelsen har fastlagt klare ansvarsfordelinger og indkøbspolitikker, og om ledelsen i øvrigt har tilrettelagt processer for gennemførelsen af indkøb, der er i overensstemmelse med de kriterier, der er relevante for indkøb af den pågældende art.

Vores undersøgelse består af en gennemgang af de systemer og processer i styring af offentlige indkøb, der efter vores vurdering har størst betydning for at sikre sparsommelighed. Vi har påset, at kommunen har udarbejdet en indkøbspolitik, der er i overensstemmelse med lovgivningen. Kommunens centrale indkøbsfunktion har iværksat initiativer til at vurdere kommunens samlede aftaledækning.

Baseret på de foretagne undersøgelser er det vores overordnede vurdering, at kommunens administration af indkøb fungerer tilfredsstillende. Vi skal anbefale, at kommunen fortsætter arbejdet med at opnå fuldt overblik over aftaledækningen af kommunens indkøb.

Vores revision har i øvrigt ikke givet anledning til kommentarer.

4.13.6 Sparsommelighed

Sparsommelighedsaspektet er udtryk for, hvorvidt kommunen anvender relevante ressourcer til løsningen af de kommunale opgaver, og hvorvidt kommunen fremskaffer disse efter en afvejning af pris og kvalitet.

Udover at have specielt fokus på udgifter til indkøb vurderer vi løbende, i forbindelse med vores revisionsgennemgang af de enkelte områder, hvorvidt sparsommelighedsaspektet har været med i overvejelserne omkring den kommunale opgaveløsning.

Vores vurdering sker på baggrund af en bred gennemgang, som dækker fra vedtagne politikker, bilagsgennemgang, vurdering af forretningsgange og opfyldelse heraf, anvendelse af personaleressourcer mv.

Ud fra vores gennemgange af arbejdsprocesser i afdelinger, budget- og budgetopfølgingsprocedurer samt bilagsgennemgang er det vores vurdering, at Aalborg Kommune generelt vurderer sparsommelighedsaspektet i forbindelse med de enkelte opgaveløsninger.

5. Uafhængighed

5.1 Vores uafhængighed

PwC er uafhængige af kommunen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de etiske krav, der er relevante for vores revision af regnskabet i Danmark. Vi har desuden opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til IESBA's Etiske regler.

PwC har omfattende systemer til sikring og overvågning af, at PwC's uafhængighedspolitik overholdes, både for PwC som helhed og for de enkelte medarbejdere. PwC's uafhængighedspolitik og -systemer omfatter bl.a. et centralt, internationalt register over værdipapirer underlagt begrænsninger som følge af, at PwC udfører erklæringsydelser for de pågældende kunder. Endvidere har PwC implementeret et internationalt forespørgsels- og godkendelsessystem, der er tilrettelagt med henblik på at sikre, at ydelser til revisionskunder gennemgås og godkendes af den ledende revisionspartner for at sikre, at vi kan og må påtage os at udføre disse ydelser. PwC har endvidere en politik for indhentelse af uafhængighedserklæringer fra vores partnere og medarbejdere, der deltager i erklæringsopgaver.

5.2 Ledende revisionspartner(e)

Følgende partner er omfattet af begrebet ledende revisionspartnere i henhold til EU's revisorforordning:

- Marianne Fog Jørgensen

5.3 Andre ydelser end lovpligtig revision

Siden afgivelsen af vores revisionsberetning den 14. juni 2017 har PwC leveret følgende andre ydelser end lovpligtig revision til kommunen:

- Momsmæssig assistance vedrørende delvis fradragsret og momskompensation samt assistance i forbindelse med ansøgning om godkendelse efter Ligningslovens § 8 A
- Bistand vedrørende skattemæssige konsekvenser af indregning af forrentning af indskudskapital i Aalborg Varme samt Nordjyllandsværket
- Assistance og rådgivning vedrørende projektstyring i Business Aalborg
- Regnskabsmæssig assistance vedrørende KUNSTEN
- Kontrol af tilskudsgrundlag på folkeoplysningsområdet
- Assistance vedrørende godtgørelse af energiafgifter
- Assistance i forbindelse med jordfordelingssag og pålæg om af deklamationer
- Assistance i forbindelse med implementering af velfærds- og omsorgssystem
- Skatte- og momsmæssig assistance i forbindelse med stiftelse af forening
- Kursus i moms og afgifter
- Udførelse af tilsynsbesøg ved kommunale institutioner
- Kontrol af sociale klausuler på anlægsprojekter
- Bistand til Projekt Job og Familie

6. Sammendrag af kommunikation

Vores deltagelse i møder og anden kommunikation som led i revisionen fremgår overordnet af revisionsplanen.

Vi har bl.a. i forbindelse med revisionen deltaget i møder med ledelsen og administration den 8. juni 2017, 17. august 2017, 21. august 2017 og 8. juni 2018. På disse møder har vi drøftet planlægningen og forløbet af samt konklusionen på revisionen.

Derudover er der i løbet af revision afgivet en række notater. Der henvises til afsnit 8.2

7. Afslutning

I forbindelse med revisionens afslutning indhenter vi ledelses underskrift på en regnskabsberetning omhandlende regnskabsaflæggelsen og fuldstændigheden af såvel regnskabsmaterialet som øvrige oplysninger, der kan have indvirkning på regnskabet.

I henhold til EU's revisionsforordning skal vi oplyse, at vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

Aalborg, den 14. juni 2018

PricewaterhouseCoopers

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Marianne Fog Jørgensen
statsautoriseret revisor

8. Bilag 1 – Påtegning, ledelsesnotater og afgivne erklæringer

8.1 Den uafhængige revisors påtegning

Til byrådet i Aalborg Kommune

Revisionspåtegning på regnskabet

Konklusion

Det er vores opfattelse, at regnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om kommuners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Vi har revideret regnskabet for Aalborg Kommune for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017, der omfatter siderne 10 – 27 og 40 - 44 i Årsberetning 2017 samt siderne 168 – 238 og 248 - 269 i Bilagsdel 2017 herunder anvendte regnskabsprincipper, regnskabsopgørelse, balance og noter med følgende hovedtal:

Resultat af ordinær drift	(overskud)	DKK	378,0 mio.
Resultat af det skattefinansierede område	(overskud)	DKK	22,9 mio.
Aktiver i alt		DKK	16.077,7 mio.
Egenkapital i alt		DKK	8.759,9 mio.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit ”Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet”. Vi er uafhængige af kommunen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA’s Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 2017. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Centrale forhold ved revisionen	Hvordan vi har behandlet det centrale forhold ved revisionen
Sociale- og beskæftigelsesmæssige udgifter Sociale- og beskæftigelsesmæssige udgifter hvoraf refusion fra Staten udgør DKK 981,4 mio. De sociale- og beskæftigelsesmæssige udgifter vedrører bl.a. dagpenge	Vi gennemgik og testede væsentlige forretningsgange og relevante interne kontroller på områder med statsrefusion på det sociale- og beskæftigelsesmæssige område samt gennemførte revision af et antal personsager til

til forsikrede ledige, løntilskud til personer i fleksjob, sygedagpenge, seniorjob, hjælp til flygtninge, botilbud, ophold på døgninstitutioner mv.

Ud fra vores professionelle vurdering er revisionen af området for de sociale- og beskæftigelsesmæssige udgifter med statsrefusion, det revisionsområde med størst betydning for den finansielle revision, da der er væsentlige udgifter på dette område, som refunderes af Staten. Kommunen er ansvarlig for tilrettelæggelse af forretningsgange og interne kontroller, som sikrer korrekt sagsbehandling af borgernes rettigheder til ydelser, herunder at der udbetales korrekte ydelser, som kan helt eller delvis refunderes af Staten i henhold til gældende love og regler. Vi fokuserede på området, da reglerne på området er komplekse og kræver, at ledelsen i kommunen fastlægger retningslinjer for forretningsgange og sagsbehandling samt overvåger at disse bliver fulgt.

afdækning af, om der sker en korrekt udbetaling af sociale ydelser med refusion. Vi udførte vores handlinger i henhold til bekendtgørelse nr. 1617 af 15. december 2016 om statsrefusion og tilskud samt regnskabsaflægning og revision på visse områder inden for Børne- og Socialministeriets, Beskæftigelsesministeriets, Udlændinge- og Integrationsministeriets, Transport-, Bygnings- og Boligministeriets og Undervisningsministeriets ressortområder (revisionsbekendtgørelsen).

De detaljerede resultater af vores revision, som ikke har betydning for konklusionen på regnskabet, afrapporteres til kommunen i revisionsberetning nr. 42 af 14. juni 2018 i bilag 2 – 3 inkl. tværministerielle oversigter til Ministerierne Beskæftigelsesministeriet, Børne og Socialministeriet samt Udlændige og Integrationsministeriet.

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Kommunen har i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. medtaget det af byrådet godkendte årsbudget for 2017 som sammenligningstal i årsregnskabet for 2017. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere kommunens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere kommunen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed. Det er ikke en garanti for, at en revision der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision, og de yderligere krav der er gældende i Danmark samt standarder for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., altid vil afdække væsentlig fejlinformation.

on, når sådanne findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarder for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- *Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.*
- *Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af kommunens interne kontrol.*
- *Tager vi stilling til om den regnskabspraksis, der er anvendt af ledelsen er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.*
- *Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om kommunens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at kommunen ikke længere kan fortsætte driften.*

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Andre Oplysninger end årsregnskabet og revisors erklæring herom

Ledelsen er ansvarlig for Andre Oplysninger. Andre Oplysninger omfatter de øvrige oplysninger i "Årsberetning 2017", der ikke er omfattet af vores revision jf. konklusionsafsnittet ovenfor.

Vores konklusion om årsregnskabet dækker ikke Andre Oplysninger, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om disse.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse Andre Oplysninger og i den forbindelse overveje, om Andre Oplysninger er væsentligt inkonsistente med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation. Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i Andre Oplysninger, skal vi rapportere om dette forhold.

Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Yderligere oplysninger krævet i henhold til ”bekendtgørelse om kommunal og regional revision”

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsberetning til Byrådet.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i bekendtgørelse om kommunal og regional revision.

Vi blev første gang valgt som revisor for kommunen fra og med den 1. januar 2015 for regnskabsåret 2015 for en samlet sammenhængende opgaveperiode frem til og med regnskabsåret 2019.

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ledelsen er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af regnskabet. Ledelsen har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af regnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom i denne udtalelse.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

8.2 Oversigt over notater

I forbindelse med vores revision har vi afgivet følgende ledelsesnotater/rapporter:

- Rapport om revision af generelle it-kontroller vedrørende regnskabsaflæggelsen (marts 2018)
- Ledelsesnotat vedrørende Beskæftigelsesområdet (maj 2018)
- Ledelsesnotat vedrørende Socialområdet (maj 2018)
- Ledelsesnotat om revision af årsregnskabet for 2017 (juni 2018)

8.3 Oversigt over reviderede og påtegnede opgørelser, erklæringer mv.

Vi har revideret og afgivet erklæringer vedrørende følgende:

Borgmesterens Forvaltning:

- Saldoopgørelse af momsrefusion ultimo 2017
- Erklæring til Forsyningssekretariatet vedrørende vand og spildevand iht. bekendtgørelse 1212 for 2017
- Erklæring til Energitilsynet vedrørende El- og varme iht. bekendtgørelse 1297 for 2016
- Refusion af Tjenestemandspensionsudgifter
- Erklæring til feriefonden vedrørende uhævede feriepenge
- Revisorerklæring om NemID for 2016/2017
- Legatregnskabet "Emmy og Harald Hansens Mindelegat"
- Legatregnskabet "Fælleslegatet af 1976 for værdigt trængende"
- Legatregnskabet "Fælleslegatet af 1979 for Døgninstitutioner for børn anbragt af Aalborg Kommune"
- Legatregnskabet "Bevaringsfonden i Nibe"
- Projekt "House of Energy 2016"
- Projekt "Artic Consensus 2016"
- Projekt "Artic Consensus 2017"
- Projekt "BioMed"
- Regnskab for DGI Landsstævne 2017
- Projekt "House of Energy 2016"
- Projekt "BrainsBusiness" 2016-2017

By- og Landskabsforvaltningen:

- Erklæring "Bruttodriftsindtægter og omkostninger betalingsparkering"
- Revisorerklæring vedrørende byfornyelse
- Revisorerklæring vedrørende BOSSINF
- Opfølgingsredegørelse Egholmfærgen / godstransport
- Opfølgingsredegørelse Egholmfærgen / persontransport
- Opfølgingsredegørelse for det forhøjede generelle tilskud § 20
- Kompensation for afgiftsmæssige konsekvenser som følge af tilskud til nedsættelse af færgetakster
- Limfjordsbroen – årsregnskab for 2017
- Projekt "Kulturbro-Aalborg"
- Projekt "Vi skaber os..."
- Projekt "Vestre Fjordpark"
- Projekt "Aalborg Trafiksikkerhedsby"
- Projekt "Udsigtspavillon ved Birkesø"

Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen:

- Erklæring om takstberegning iht. serviceloven § 109
- Erklæring om takstberegning iht. serviceloven § 110
- Endelig restafregning over statsrefusion 2017
- Endelig restafregning vedrørende integrationsområdet 2017
- Opgørelse over lån efter boligstøttelovgivningen 2017
- Statsrefusion særlige dyre enkeltsager 2017
- Projekt "Arresthusene"
- Projekt "Kragsskovhede lukket afdeling"
- FVU – 1. kv. 2017
- FVU – 2. kv. 2017
- FVU – 3. kv. 2017
- Jobrotation pr. 30. juni 2017
- Jobrotation november 2017
- Projekt "Familieorienteret misbrugsbehandling i Aalborg"
- Projekt "Kompetenceudvikling af medarbejdere i jobcentre og a-kasser"
- Projekt "Puljemidler til Opkvalificering af rehabiliteringsteams"
- Projekt "Seba"
- Projekt "Slutrapport på Varsling"
- Projekt "Overgang"
- Projekt "Styrket samarbejde om udsatte unge"
- Projekt "DMR til håndværker"
- Projekt "Uddannelsespuljen"
- Projekt "Siemens Gamesa"
- Projekt "En vej ind"
- Puljen til jobrotation til særlige grupper med videregående uddannelse
- Behandlingstilbud til børn og unge fra familier med stof- eller alkoholmisbrug

Skoleforvaltningen:

- EGU
- Opgørelse over kommunale udgifter i 2017 ved køb af refusionsberettigede forestillinger af børneteater og opsøgende teater

Miljø- og Energiforvaltningen:

- Limfjorderådet – årsregnskab 2017
- NBE – årsregnskab 2017
- Indsatsplanlægning efter vandforsyningsloven 2012 – 2016
- Erklæring til Feriefonden
- Projekt "Grøn Scene" for perioden 1/4 - 1/11 2017

Ældre- og Handicapforvaltningen:

- Erklæring vedrørende boliger "Gl. Kongevej "
- Erklæring vedrørende boliger "Attruphøj"
- Legatregnskab "Jomfru Wogensens stiftelse"
- Legatregnskab " Legatejendommen Skovgaarden"
- Legatregnskab "Den Hedegaardske stiftelse"
- Projekt "En på opleveren"
- Projekt "Ombygning af køkken etape 1"
- Projekt "Ombygning af køkken etape 2"
- Projekt "Værdig ældrepleje"
- Projekt "Klippekort i plejehjem"
- Projekt "Frikvater"
- Projekt "Intensiv Rehabiliterende bostøtte"

Sundheds- og Kulturforvaltningen:

- De Frivilliges Hus - projekt frivillig - ungdomsuddannelser
- De Frivilliges Hus – årsregnskab 2017
- Regnskab for Elitesport Aalborg 2017
- Regnskab for "KulturKANten" 2017
- Det Danske Udvandrerarkiv - 2017
- "HUSET" – årsregnskab 2017
- Nordjyllands Historiske Museum – årsregnskab 2017
- Kunsten Museum of Modern Art Aalborg – årsregnskab 2017
- Projekt "Fremkommelighedsprojekt – Busbane"

Bilag 2 Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af refusion eller tilskud fra Staten i regnskabsåret 2017

Der henvises til særskilt dokument.

Bilag 3 Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriets, Børne- og Socialministeriet samt Udlændinge- og Integrationsministeriets områder - regnskabsåret 2017

Der henvises til særskilt dokument.

Bilag 4 Revisionsberetning vedrørende ansvarsforhold, revisionens omfang og rapportering

Der henvises til særskilt dokument.